

สุขศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ม.๒

ผู้เรียบเรียง
สุจิตรา สุนทรทรัพย์ และคณะ

 | MAC EDUCATION

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

สุขศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร. สุจิตรา สุขนทรทรัพย์
อรชร อินทกุล
ชัยวัฒน์ ดรุณธรรม

ผู้ตรวจ

ผศ. วิภาวดี ลีมีงส์สวัสดิ์
รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง
ผศ. ดร. ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช

บรรณาธิการ

รศ. ดร. จินตนา สรายุทธพิทักษ์

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

สุขศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.--กรุงเทพฯ :

แม็คเ็ดดูเคชั่น, 2562.

128 หน้า.

1. สุขศึกษา--การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา). 2. พลศึกษา--การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา). I. ชื่อเรื่อง.

613.07

ISBN 978-616-345-041-8

สงวนลิขสิทธิ์ : มิถุนายน 2562

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต เป็นลายลักษณ์อักษร

จัดทำโดย

MAC EDUCATION

ส่งชานฉัตติสั่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว

ในนาม บริษัท แม็คเ็ดดูเคชั่น จำกัด

เลขที่ 9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว

แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

☎ 0-2938-2022-7 โทรสาร 0-2938-2028

www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท เพ็ญทรัพย์ การพิมพ์

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในชุดหนังสือเรียนเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้นตามสาระการเรียนรู้แกนกลางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำเป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลาง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยเนื้อหา 4 สาระ (ส่วนสาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล ได้จัดทำแยกเป็นอีกเล่มหนึ่ง) สาระการเรียนรู้ทั้ง 4 สาระ ได้แก่

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

การนำเสนอ ได้นำเสนอเนื้อหาในลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้และการนำเสนอแผนผังเนื้อหาทุกหน่วยการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดชั้นปี ในเนื้อหาหลักทุกหน่วยการเรียนรู้จะมีการแทรกกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ เพื่อฝึกการคิด ทั้งการคิดพื้นฐานและการคิดขั้นสูง ตลอดจนกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้นจึงจัดได้ว่าหนังสือเรียนชุดนี้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพได้เหมาะสมตามระดับชั้นของผู้เรียน

คณะผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู อาจารย์ และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรต่อไป

คณะผู้เรียบเรียง

หนังสือเรียน สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์	พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์
สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว	พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัวเพศศึกษาและมีทักษะในการดำเนินชีวิต
สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค	พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ
สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต	พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติดและความรุนแรง

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เล่มนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้จัดทำและพัฒนาขึ้นใหม่ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดทำและพัฒนาหนังสือเรียนครั้งนี้ นอกจากการจัดเนื้อหาให้ตรงกับสาระแกนกลางและตัวชี้วัดชั้นปีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้ดำเนินการพัฒนาหนังสือเรียนเล่มนี้ ดังนี้

1. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปีและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรทุกมาตรฐานที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดให้เรียนในแต่ละปี
2. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดช่วงชั้นของหลักสูตร ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นตามแนวทางการวางแผนแบบมองย้อนกลับ (Backward Design) ทั้งนี้ครูผู้สอนควรชี้แจงและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติได้จริง

3. เพื่อสนองนโยบายในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนโยบายให้มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทุกระดับ ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบภาระงานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ โดยแทรกไว้ในกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจบางหน่วยที่มีเนื้อหาสอดคล้อง โดยใช้ตราสัญลักษณ์โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำกับไว้ เพื่อเป็นจุดสังเกตสำหรับครูจะได้แนะนำผู้เรียน และครูควรเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ยังได้ปรับแก้ไขเนื้อหาของหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาและพลศึกษาเล่มนี้ให้ถูกต้องและสอดคล้องตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรถ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาภายใต้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยปรับแก้ไขเนื้อหาในสาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว และสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถีความเท่าเทียมระหว่างเพศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรถ์ในวัยรุ่น ซึ่งได้กำหนดคำสำคัญ ความหมาย เนื้อหา และตัวอย่าง ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคมได้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นกรอบและแนวทางให้ทุกสำนักพิมพ์ใช้ในการปรับแก้หนังสือเรียนให้ถูกต้องเป็นที่เข้าใจตรงกัน

ทั้งนี้ การปรับปรุงหนังสือเรียนดังกล่าว ยังคงยึดถือรากฐานเดิมของสังคมไทยไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และทุกคนในสังคม ในการร่วมสร้างความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 อย่างเท่าเทียมไปพร้อมกัน

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ของบริษัท จึงขอตั้งปณิธานว่า จะสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อวงการศึกษาดลอดไป

สารบัญ

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ธรรมชาติของเรา	1
ตรงตามมาตรฐาน พ 1.1 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2	
หน่วยย่อยที่ 1.1 พัฒนาการของวัยรุ่น	2
1.1.1 การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของวัยรุ่น	3
- พัฒนาการทางร่างกาย	3
- พัฒนาการทางจิตใจ	5
- พัฒนาการทางอารมณ์	5
- พัฒนาการทางสังคม	6
- พัฒนาการทางสติปัญญา	7
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 1	7
1.1.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น	8
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 2	10
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	11
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตและครอบครัว	12
ตรงตามมาตรฐาน พ 2.1 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 3, 4	
หน่วยย่อยที่ 2.1 พัฒนาการทางเพศ	13
2.1.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ	13
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 1	17
2.1.2 ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน	17
- การตั้งครรภ์ไม่พร้อม	17
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 2	22
- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	23
- โรคเอดส์	26
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 3	27

	หน้า
2.1.3 วิธีการปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน	27
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 4	27
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	28
หน่วยย่อยที่ 2.2 ความเท่าเทียมระหว่างเพศ	29
2.2.1 ความสำคัญของความเท่าเทียมระหว่างเพศหรือความเสมอภาคทางเพศ	30
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 1	32
2.2.2 การวางตัวต่อเพศที่หลากหลาย	32
2.2.3 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน	34
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 2	37
2.2.4 ปัญหาทางเพศและแนวทางการแก้ไข	37
- ทักษะการหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์	39
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	44
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างเสริมสุขภาพ	45
ตรงตามมาตรฐาน พ 4.1 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
หน่วยย่อยที่ 3.1 บริการทางสุขภาพ	46
3.1.1 ความหมายและความสำคัญของสุขภาพ	47
3.1.2 การเลือกใช้บริการทางสุขภาพ	48
- รูปแบบของการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข	48
- ระบบส่งต่อผู้ป่วย	49
- หลักในการเลือกใช้บริการทางสุขภาพ	50
3.1.3 ผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีต่อสุขภาพ	51
- หลักการเลือกและใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับสุขภาพ	55
3.1.4 ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ที่มีผลต่อสุขภาพ	55
- ผลของความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข	58
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ	59
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	60

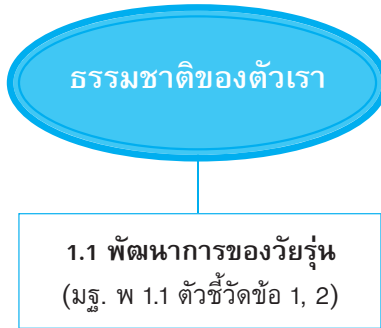
	หน้า
หน่วยย่อยที่ 3.2 อารมณ์กับสุขภาพ	61
3.2.1 ความสมดุลระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต	62
- ความสำคัญของความสมดุลระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต	63
- การปฏิบัติตนเพื่อสร้างเสริมความสมดุลระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต	63
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 1	68
3.2.2 ลักษณะและพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต	68
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 2	70
3.2.3 วิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	71
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 3	74
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	75
หน่วยย่อยที่ 3.3 สมรรถภาพทางกาย	76
3.3.1 ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของสมรรถภาพทางกาย	77
- ความสำคัญและประโยชน์ของสมรรถภาพทางกาย	77
3.3.2 การทดสอบสมรรถภาพทางกาย	78
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ	82
3.3.3 วิธีการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย	83
3.3.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย	87
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	89
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความปลอดภัยในชีวิต	90
ตรงตามมาตรฐาน พ 5.1 ตัวชี้วัดข้อ 1, 2, 3	
หน่วยย่อยที่ 4.1 สารเสพติด	91
4.1.1 สารเสพติดและวิธีการเลิกเสพ	91
4.1.2 วิธีการและปัจจัยที่ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด	93
4.1.3 แหล่งช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด	95
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ	97
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	97

	หน้า
หน่วยย่อยที่ 4.2 ทักษะชีวิต	98
4.2.1 ความหมายของทักษะชีวิต	98
- การใช้ทักษะการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ	99
- การใช้ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ	100
- การใช้ทักษะการต่อรองเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ	102
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 1	103
4.2.2 การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมและสถานการณ์เสี่ยง	103
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง	104
- การเตรียมตัวเพื่อป้องกันอันตราย	109
- วิธีการสื่อสารเพื่อขอความช่วยเหลือเมื่อเผชิญภาวะคับขัน	109
- แหล่งขอความช่วยเหลือเมื่อประสบภาวะคับขัน	110
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ 2	111
คำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์	113
บรรณานุกรม	114
ดัชนี	118

ธรรมชาติของเรา

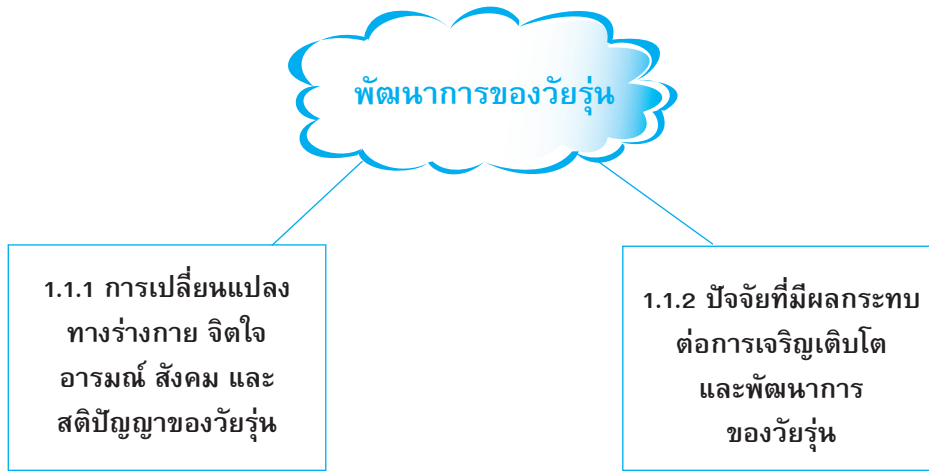

ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยรุ่น (มฐ. พ 1.1 ตัวชี้วัดข้อ 1)	<ul style="list-style-type: none"> ● การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยรุ่น
2. ระบุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและ พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในช่วงวัยรุ่น (มฐ. พ 1.1 ตัวชี้วัด ข้อ 2)	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและ พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในช่วงวัยรุ่น <ul style="list-style-type: none"> - พันธุกรรม - สิ่งแวดล้อม - การอบรมเลี้ยงดู

หน่วยย่อยที่ 1.1

พัฒนาการของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายๆ ด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านต่างๆ จึงเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี และช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ในแต่ละวัยมีความสำคัญและต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต ตั้งแต่ วัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา ซึ่งในแต่ละช่วงชีวิตจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และในแต่ละวัยมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเฉพาะของวัยนั้นๆ เพื่อจะพัฒนาไปสู่วัยต่อไป ดังนั้น เราจึงต้องศึกษาถึงการเจริญเติบโตและพัฒนาการตามธรรมชาติในแต่ละวัยของเรา เพื่อจะได้สร้างเสริมและส่งเสริมให้ร่างกายมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการตามวัยที่สมบูรณ์

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญมากวัยหนึ่งของช่วงชีวิต เป็นระยะที่เริ่มเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ โดยวัยรุ่นเป็นวัยที่มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น มีความพร้อม ความสามารถในการกระทำกิจกรรมต่างๆ มากมาย ด้วยเหตุนี้เมื่ออย่างเข้าสู่

วัยรุ่น จึงควรมีการเตรียมความพร้อมและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อสร้างความมั่นใจในตนเองและพร้อมที่จะปรับตัวเป็นผู้ใหญ่เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาของวัยรุ่น

นักจิตวิทยาแบ่งช่วงชีวิตของวัยรุ่นได้เป็น 2 ระยะ คือ วัยรุ่นตอนต้น เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 9-11 ปี ในเด็กผู้หญิง และอายุ 11-13 ปี ในเด็กผู้ชาย ส่วนวัยรุ่นตอนปลายจะอยู่ในช่วงอายุ 17-19 ปี

ลักษณะทั่วไปของวัยรุ่น คือ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีอารมณ์ไม่มั่นคง เนื่องจากยังขาดประสบการณ์ มีอารมณ์รุนแรงและจะแสดงความรู้สึกออกมาอย่างเปิดเผย มีสถานภาพเป็น 2 วัย คือ มีความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ในขณะเดียวกัน และมีปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและอารมณ์ จึงอาจทำให้ขาดความมั่นใจได้ การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของวัยรุ่นมีดังนี้ คือ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางจิตใจ พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางร่างกาย

พัฒนาการทางด้านร่างกายของวัยรุ่นเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเด็กมาสู่ผู้ใหญ่อย่างเห็นได้ชัด เมื่อต่อมเพศเริ่มทำงานมากขึ้น ร่างกายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เช่น เสียงเปลี่ยนทั้งเพศชายและเพศหญิง รูปร่างสัดส่วน รวมทั้งภาวะการเจริญพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ

- วัยรุ่นหญิงเริ่มมีประจำเดือน โดยรังไข่เจริญเต็มที่สามารถผลิตไข่ออกมาได้เดือนละ 1 ฟอง ไข่จะรอการผสมจากตัวสุจิ หากไข่ได้รับการผสมก็จะมาฝังตัวอยู่ในมดลูก ซึ่งเตรียมความพร้อมโดยการเพิ่มความหนาของผนังมดลูก เพื่อรองรับการฝังตัวของไข่ที่ได้รับการผสม